

KONVENCIJE SAVJETA EVROPE KAO NAJZASTUPLJENIJI PRAVNO OBAVEZUJUĆI OSNOV ZA MEĐUNARODNU KRIVIČNOPRAVNU POMOĆ IZMEĐU BIH I DRUGIH DRŽAVA

SAŽETAK: Naziv teme i sadržaj rada proizilazi iz preporuka Evropske komisije sa sastanka Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost koji je održan u Briselu, u vremenu od 30. 11. do 01. 12. 2017. godine. Na navedenom sastanku, vezanom za ispunjenje uslova Bosne i Hercegovine za zaključenje Sporazuma između Evropske unije i Bosne i Hercegovine o stabilizaciji i pridruživanju, date su pisane preporuke u vezi sa pravosudnom saradnjom u krivičnim stvarima, te jedna od četiri preporuke glasi: „Pozivaju se vlasti u Bosni i Hercegovini da osiguraju obuku za sudije i tužioce o instrumentima Vijeća Evrope u području pravosudne saradnje, posebno o Konvenciji o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i njenim protokolima, Konvenciji o izručenju i njenim protokolima i Konvenciji o transferu osuđenih osoba.“

U pripremi ovoga referata izvršena je analiza predmeta međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima koji se vode u Ministarstvu pravde BiH za 2017. godinu kroz pravne osnove za postupanje, nakon čega je ocjenjeno da se navedeni instrumenti Vijeća Evrope ne koriste u punom kapacitetu koji omogućava efinasnu međunarodnu pravnu pomoć. Postupajući organi (sudovi i tužilaštva) u ovim predmetima veoma često navode bilateralne ugovore kao pravni osnov za postupanje iako u većini slučajeva odredbe konvencija imaju primat nad odredbama tih ugovora. Kod činjenice da su članice navedenih konvencija sve države Evropske unije i države članice Savjeta Evrope, te da su istim pristupile i određene neevropske države, a kod ocjene da (uz određene izuzetake) odredbe navedenih konvencija imaju primat nad bilateralnim ugovorima, izvodi se zaključak da se primjenom ovih konvencija može ostvariti najveći dio međunarodne pravne pomoći vezane za Bosnu i Hercegovinu i druge države sa kojima se ova pomoć pruža. Navedenim konvencijama se zaokružuju svi oblici ove pravne pomoći, počev od opštih oblika, izručenja osumnjičenih, optuženih i osuđenih osoba, transfera (ustupanje i preuzimanje) krivičnih postupaka i konačno transfera osuđenih lica. Iz navedenih razloga kroz rad se prvenstveno ukazuje na značaj i obaveznost primjene navedenih konvencija, odnos ovih konvencija i bilateralnih ugovora, te se daje i ažuriran pregled država sa kojima se međusobna pravna pomoć ostvaruje po ovim osnovama.

KLJUČNE RIJEČI: Vijeće Evrope, zamolnica, međunarodna pravna pomoć, izručenje, transfer osuđenih, transfer krivičnih postupaka.

UVOD

Pravne osnove za pružanje međunarodne krivičnopravne pomoći veoma je nezahvalno vrednovati po važnosti, jer je svaki osnov značajan ukoliko se ima primijeniti na konkretnu situaciju. Kroz ovaj rad se žele izdvojiti pravni osnovi koji se najčešće primijenjuju u Bosni i Hercegovini, ili bi se trebalo primijeniti u ovoj oblasti, a to su konvencije Savjeta Evrope, kojima su regulisani postupci međusobne pravne pomoći, postupci ekstradicije, postupci ustupanja krivičnih gonjenja i postupci vezani za transfer osuđenih lica.¹

¹ Europska konvencija o međusobnoj pomoći u kaznenim stvarima/ European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters, Strazbourg, 20. 04. 1959. godine/ stupila na snagu 12. 06. 1962. godine, stupila na snagu u odnosu na BiH 24. 07. 2005. godine; objava: *Službeni glasnik BiH* – Međunarodni ugovori 04/2005.

Prema statističkim podacima koji se vode u Ministarstvu pravde BiH, kao centralnom organu, veze u postupcima međunarodne krivičnopravne pomoći oko polovina ukupne pravne pomoći, ostvaruje se sa državama koje se graniče sa Bosnom i Hercegovinom. Nameće se logično pitanje kako su konvencije Savjeta Evrope najzastupljeniji osnov za pružanje ove pravne pomoći kod situacije da sa državama regiona imamo pojedinačno zaključene bilateralne ugovore kojim je regulisana ista oblast i isti postupci koji su regulisani navedenim evropskim konvencijama.

Ako pažljivo analiziramo odredbe evropskih konvencija koje regulišu ovu oblast, moći će se zaključiti da se pristupanjem ovim konvencijama stavljaju van snage sve odredbe bilateralnih ugovora (uz određene izuzetke) koje su u suprotnosti sa osnovnim principima konvencije i njenim odredbama. Isto tako je navedenim konvencijama propisano da strane ugovornice mogu između sebe da zaključe bilateralne ugovore samo radi dopune odredaba konvencije ili lakše primjene načela koje one sadrže.

Konvencije Savjeta Evrope uređuju ukupnu međunarodnu krivičnopravnu pomoć i one slijede i teorijsku podjelu ove pravne pomoći koja se u principu dijeli na opšte i posebne vidove/oblike. Opšti vidovi ove pravne pomoći uređeni su Evropskom konvencijom o pružanju međusobne pravne pomoći u krivičnim stvarima, dok su posebni vidovi uređeni posebnim konvencijama koje u svom nazivu imaju postupak koji uređuju između država članica (postupke: ekstradicije, transfera osuđenih i transfera krivičnih postupaka).

Svi bilateralni ugovori zaključeni između Bosne i Hercegovine i država nastalih na prostoru bivše SFRJ, odražavaju rješenja i principe iz evropskih konvencija, pa se može postaviti pitanje zašto su i zaključivani ako ne sadrže nikakva nova rješenja. Tačno je da

Drugi dodatni protokol uz EK o međusobnoj pomoći u kaznenim stvarima/ Second Additional Protocol to the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters, Strazbourg, 08. 11. 2001. godine, stupio na snagu 01. 02. 2004. godine, u odnosu na BiH stupio na snagu 01. 03. 2008. Objava: *Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori 10/07.*

Europska konvencija o izručenju/ European Convention on Extradition, Strazbourg, 13. 12. 1957. godine/ stupila na snagu 18. 04. 1960. godine, stupila na snagu u odnosu na BiH 24. 07. 2005. godine; objava: *Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori 04/2005 – Dodatni protokol uz EK o izručenju/ Additional Protocol of the European Convention on Extradition, Strazbourg 15. 10. 1975. godine, stupio na snagu 20. 08. 1979. godine, stupio na snagu u odnosu na BiH 24. 07. 2005. godine; objava: *Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori 04/2005, Drugi dodatni protokol uz EK o izručenju/ Second Additional Protocol of the European Convention on Extradition, Strazbourg 17. 03. 1978. godine, stupio na snagu 05. 06. 1983. godine, stupio na snagu u odnosu na BiH 24. 07. 2005. godine, objava: *Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori 04/2005.***

Europska konvencija o transferu postupaka u kaznenim stvarima/ European Convention on the Transfer of Proceeding in Criminal Matters, Strazbourg, 15. 05. 1972. godine, stupila na snagu 30. 03. 1978. godine, stupila na snagu u odnosu na BiH 26. 07. 2005. godine, objava: *Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori 04/2005.*

Konvencija o transferu osuđenih osoba/ Convention on the transfer of Sentenced Persons, Strazbourg, 21. 03. 1983. godine, stupila na snagu 01. 07. 1985. godine, stupila na snagu u odnosu na BiH 01. 08. 2005. godine; objava: *Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori 03/2005.*

nijedan početno zaključen bilateralni ugovor između ovih država ne sadrži rješenja koja bi išla u pravcu unapređenja međusobne krivičnopravne pomoći u odnosu na evropske konvencije, gde su sve ove države članice, ali su ovi ugovori doprinijeli boljoj komunikaciji između država.

Ovim bilateralnim ugovorima određeno je da se komunikacija između organa dveju država odbija putem Centralnih organa veze (Ministarstva pravde ili pravosuđa), a da se komunikacija vrši na jezicima strana ugovornica, dok sve ostale odredbe odražavaju principe navedenih konvencija. Zaključenje bilateralnih ugovora, nakon pristupanja ovih država navedenim konvencijama, pored preciznijeg određivanja određenih sadržaja, imalo je i političku prirodu radi sticanja međusobnog povjerenja.

Kod činjenice da se i u odnosu na države sa kojima Bosna i Hercegovina ima zaključene bilateralne ugovore u međusobnoj krivičnopravnoj pomoći u određenim oblastima (države regiona) imaju primijeniti i konvencije Savjeta Evrope, pošto su te države članice Savjeta Evrope, izvodi se zaključak da se ukupna pravna pomoć među državama regiona odvija osnovom navedenih konvencija, a bilateralni ugovori služe samo radi lakšeg provođenja principa sadržanih u konvenciji. Izuzetak od ovih pravila odnosi se na Evropsku konvenciju o transferu osuđenih lica, koja dozvoljava da se pitanja transfera između određenih članica Konvencije urede bilateralnim ugovorom prema sopstvenom dogovoru potpisnika toga ugovora.

Navedene konvencije Savjeta Evrope, u praksi većine sudova i tužilaštava u Bosni i Hercegovini ne koriste se u dovoljnom kapacitetu, pa se u nastavku teksta kroz pojedine oblike međusobne krivičnopravne pomoći ukazuje na njihov značaj, obaveznost i mogućnosti koje dozvoljavaju. Iako je u stručnoj javnosti veoma popularno baviti se institutima Evropske unije iz ove oblasti (Evropski nalog za hapšenje i sl.), sudeći prema zvaničnim stavovima predstavnika Evropske unije, Bosnu i Hercegovinu očekuje članstvo u Evropskoj uniji tek 2025. godine, pa se do tada ova pravna pomoć mora ostvarivati u skladu sa postojećim pravnim osnovima i u skladu sa instrumentima koji obavezuju ovu državu.

1. OPŠTI OBLICI MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI SA POSEBNIM OSVRTOM NA EVROPSKU KONVENCIJU O MEĐUSOBNOM PRUŽANJU PRAVNE POMOĆI U KRIVIČNIM STVARIMA KAO PRAVNIM OSNOVOM

Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima sa svojim protokolima (u daljem tekstu: Konvencija) daje nadležnim organima Bosne i Hercegovine mogućnost najšireg pružanja svih opštih oblika ove pravne pomoći, pored

tradicionalnih opštih oblika ove pravne pomoći utvrđenih u osnovnom tekstu Konvencije (pozivanje, saslušanje, ispitivanje, pribavljanje dokaza i sl.). Drugi dodatni protokol na ovu konvenciju uvodi institute koji u odnosima Bosne i Hercegovine i drugih država koje nisu članice ove Konvencije, nisu poznati. Ovaj protokol uvodi institut zajedničkih istraga (prekograničnog praćenja, kontrolisane isporuke, tajne istrage i sl.).

Uz dodatni protokol na ovu Konvenciju (Prvi protokol) i dalje kod depozitara ne postoji kao članica upisana Bosna i Hercegovina, a utvrđeno je da je za pristupanje ovom protokolu proveden kompletan postupak. Dakle, Bosna i Hercegovina još uvijek nije članica ovoga protokola sve dok se njeno članstvo ne objavi na zvaničnoj stranici depozitara Konvencije.

Koliko je od strane postupajućih organa bitno znati sve institute iz Konvencije, isto tako je važno imati i informaciju o članicama Konvencije i njenih protokola. Ove informacije su veoma bitne, jer za veliki broj nosilaca pravosudnih funkcija postoji izgrađena svijest da se međunarodna pravna pomoć u krivičnim stvarima pruža prvenstveno na osnovu bilateralnih ugovora. Tako su česti upiti postavljeni Ministarstvu pravde BiH o tome da li Bosna i Hercegovina ima zaključen bilateralni ugovor o krivičnopravnoj pomoći npr. sa Irskom, Norveškom, Češkom i sl., radi upućivanja zamolnice za saslušanje svjedoka i sl.

Postavlja se pitanje šta bi uopšte i obezbijedio taj ugovor sa navedenim državama ako su pitanja za koja se traži informacija regulisana u cijelosti navedenom Konvencijom čija je članica Bosna i Hercegovina i države za koje se traži informacija. Ako se ima u vidu da Bosna i Hercegovina nije zaključila nijedan bilateralni ugovor sa državama koje su članice navedene konvencije, osim sa državama regiona, izvodi se zaključak da se u odnosu na sve druge članice Konvencije ima primjeniti navedeni multilateralni ugovor sa Drugim dodatnim protokolom.

I pored toga što u odnosu na određene države koje su članice Konvencije, Bosnu i Hercegovinu obavezuju određeni bilateralni ugovori iz krivičnopravne pomoći, koji su preuzeti sukcesijom bivše SFRJ, ova pravna pomoć se može pružiti i isključivo na osnovu Konvencije koja naprednije uređuje ove postupke, a u praktičnom smislu ugovori preuzeti sukcesijom mogu dati doprinos samo u dijelu koji je vezan za jezik komuniciranja.

U odnosu na druge multilateralne ugovore – konvencije, kojim su riješena pitanja borbe protiv terorizma, korupcije, organizovanog kriminala i dr., a koji u sebi sadrže odredbe o međunarodnoj pravnoj pomoći, primijenice se odredbe tih konvencija ukoliko njihova primjena nije u suprotnosti sa odredbama navedene Konvencije.

Kroz analizu predmeta međunarodne krivičnopravne pomoći, koji se vode u Ministarstvu pravde BiH, kao centralnom organu veze, može se zaključiti da je Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima za nadležne organe u Bosni i Hercegovini, dovoljan pravni osnov za postupanje u ovim predmetima u 90% slučajeva.²

Konvencija kroz Opšte odredbe određuje obim i sadržaj pravne pomoći. Dakle, uređuje šta su države – ugovorne strane ugovorile, vrste pomoći i u kom obimu će tu pomoć pružiti jedna strana ugovornica drugoj strani, a sve u cilju kako bi rješavanje predmeta sa stranim elementom bilo efikasnije i brže.

Već u članu 1. Konvencije propisano je da se države – ugovorne strane obavezuju na najširi obim međunarodne pravne pomoći u postupcima zbog krivičnih djela i prekršaja čije kažnjavanje je u nadležnosti sudskih organa ugovorne strane. Dakle, Konvencija se primjenjuje kako na krivična djela, tako i za prekršaje.

Konvencija, između ostalog, uređuje način uručenja poziva i sudskih akata, svjedočenje, saslušanje, dostavljanje podataka iz krivične evidencije, davanje podataka u vezi sa krivičnim postupcima, razmjenu podataka iz krivične evidencije i dr.

Konvencija ne uspostavlja načela identiteta norme (dvojne krivičnosti) kao uslova za udovoljavanje molbi i kao razloge za odbijanje molbe i ne predviđa nadležnost zamoljene države za djelo koje je predmet molbe. Kad je u pitanju udovoljavanje molbi za pretrase i zapljene, države ugovornice imaju pravo na određene rezerve na osnovu člana 5. Konvencije, koje se navode u izjavi prilikom potpisa ili ratifikacije Konvencije.

Dakle, Konvencija daje vrlo široki pravni osnov za provođenje međunarodne pravne pomoći, ne samo za ona djela koja su izričito navedena u Konvenciji, već i za druge oblike međunarodne pravne pomoći.

Drugi dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima³ uveo je nove oblike saradnje uz one koji su kao tradicionalni predviđeni u Konvenciji, a to su:

² Članice ove konvencije na dan 24. 04. 2018. godine su: Albanija, Andora, Armenija, Austrija, Azerbejdžan, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Gruzija, Njemačka, Grčka, Bugarska, Island, Irska, Italija, Latvija, Lihtenštajn, Litvanija, Luksemburg, Malta, Monako, Crna Gora, Holandija, Norveška, Poljska, Portugal, Moldova, Rumunija, Rusija, San Marino, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švedska, Švicarska, Makedonija, Turska, Ukrajina, Velika Britanija. Od država koje nisu članice Savjeta Evrope, Konvenciju su ratifikovale: Čile, Izrael i Južna Koreja. Podaci su ažurirani sa danom 01. 03. 2018. godine.

³ Ovaj Protokol je usvojen 08. 11. 2001. godine, a stupio je na snagu 01. 02. 2004. godine. U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, stupio je na snagu 01. 03. 2008. godine. Članice ovog protokola na dan 25. 04. 2018. godine su: Albanija, Armenija, Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Gruzija, Njemačka, Grčka*, Bugarska, Island*, Irska, Italija*, Latvija,

- saslušanje putem video konferencije i saslušanje putem telefonske konferencije;
- informacije bez molbe (*spontaneous information*);
- privremeno premještenje zatvorenika u zamoljenu ugovornu stranu;
- prekogranično praćenje;
- kontrolirane pošiljke.
- zajedničke istražne timove i dr.

Postupak pružanja pravne pomoći, način komunikacije i jezik komunikacije, jasno su precizirani odredbama Konvencije i Drugim dodatnim protokolom, pa se ovaj rad neće baviti ovim pitanjima, već je osnovni cilj da se postupajućim organima ukaže na mogućnost ili obaveznost primjene navedenih instrumenta, da se da prikaz država članica Konvencije i Drugog dodatnog protokola, i da se uputi na tekst službene verzije ovih instrumenata koji su na jezicima u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini objavljeni u *Službenom glasniku BiH – Međunarodni ugovori*.

Iako se rad bazira na konvencijama Vijeća Evrope, kao pravnim osnovama za pružanje međunarodne pravne pomoći čija je rješenja preuzeo i Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima (u daljem tekstu Zakon), bitno je podsjetiti da Zakon uređuje unutrašnji postupak, koji nije uređen navedenim konvencijama ni bilo kojim ugovorom koji reguliše ovu materiju između Bosne i Hercegovine i druge ili drugih država. Isto tako, Zakon uređuje pružanje ukupne međunarodne krivičnopravne pomoći sa državama sa kojima Bosna i Hercegovina nema zaključen ugovor koji reguliše pitanja iz ove oblasti, dok se u odnosu na države članice navedenih konvencija i druge države sa kojima Bosna i Hercegovina ima zaključene ugovore, Zakon ima primijeniti samo u dijelu u kojem ovi postupci nisu uređeni ugovorom.

2. PRAVNI OSNOVI ZA POSTUPAK EKSTRADICIJE SA POSEBNIM OSVRTOM NA EVROPSKU KONVENCIJU O EKSTRADICIJI

Evropska konvencija o ekstradiciji stupila je na snagu 1960. godine, a Bosna i Hercegovina joj je pristupila tek 2005. godine. Dakle, Bosna i Hercegovina je pristupila ovoj konvenciji nakon 45 godina njenog provođenja. Postupci ekstradicije do pristupanja navedenoj Konvenciji su se u Bosni i Hercegovini odvijali prema zaključenim bilateralnim

Litvanija, Luksemburg*, Malta, Crna Gora, Holandija, Norveška, Poljska, Portugal, Moldova, Rumunija, Rusija*, Srbija, Slovačka, Slovenija Španija, Švedska, Švicarska, Makedonija, Turska, Ukrajina, Velika Britanija. Od država koje nisu članice Savjeta Evrope, Protokol su ratifikovali: Čile i Izrael.

ugovorima koji su uređivali ovu oblast, a zakoni o krivičnom postupku kojima je bila regulisana međunarodna pomoć, dozvoljavali su ekstradiciju i na osnovu reciprociteta.

Bosna i Hercegovina ima zaključene i bilateralne ugovore koje regulišu ovu oblast sa većinom evropskih država i državama okruženja, a sve ove države su članice Savjeta Evrope istovremeno i članice Evropske konvencije o ekstradiciji. Pored ovih država, članice ove Konvencije su i neke neevropske države, pa je veoma bitno pitanje kada će se u određenoj situaciji primjeniti bilateralni ugovor, a kada ova Konvencija.⁴

Da bi se otklonila ova dilema, potrebno je pozvati se na član 28. Konvencije, koji glasi:

„1. u pogledu teritorija na koje se primjenjuje, ova Konvencija stavlja van snage one odredbe iz bilateralnih ugovora, konvencija ili sporazuma koje između dvije strane ugovornice regulišu oblast ekstradicije“;

„2. strane ugovornice mogu između sebe da zaključuju bilateralne i multilateralne ugovore samo da bi dopunile odredbe ove konvencije ili olakšale primjenu principa koje ona sadrži“.

Navedene odredbe su potpuno jasne i primat u primjeni između bilateralnog ugovora i ove Konvencije uvijek ima Konvencija, pa se iz tog razloga članice Konvencije i pored toga što imaju zaključene bilateralne ugovore sa Bosnom i Hercegovinom, prilikom podnošenja molbe za ekstradiciju pozivaju samo na Konvenciju, dok su se određene države, članice Konvencije, izjasnile da nemaju potrebu zaključivati bilateralne ugovore, jer je ova oblast između njih i Bosne i Hercegovine potpuno uređena Konvencijom.

U situacijama kada Bosnu i Hercegovinu sa drugom državom obavezuje Evropska konvencija o ekstradiciji, bilateralni ugovor samo olakšava primjenu ove Konvencije ili dopunjuje Konvenciju, na način kako je to regulisano ugovorima između država regiona kojim je dozvoljeno međusobno izručenje sopstvenih državljana. U svim drugim slučajevima u odnosu na članice Konvencije sa kojima postoji zaključen bilateralni ugovor o izručenju, imaju se primijeniti isključivo odredbe Konvencije.

⁴ Ova Konvencija je usvojena 13. 12. 1957. godine, a stupila je na snagu 18. 04. 1960. godine. Depozitar ove Konvencije je generalni sekretar Savjeta Evrope. U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, stupila je na snagu 24. 07. 2005. godine. Članice ove konvencije na dan 25. 04. 2018. godine su: Albanija, Andora, Armenija, Austrija, Azerbejdžan, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Gruzija, Njemačka, Grčka, Bugarska, Island, Irska, Italija, Latvija, Lihtenštajn, Litvanija, Luksemburg, Malta, Monako, Crna Gora, Holandija, Norveška, Poljska, Portugal, Moldova, Rumunija, Rusija, San Marino, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švedska, Švicarska, Makedonija, Turska, Ukrajina, Velika Britanija. Od država koje nisu članice Savjeta Evrope, Konvenciju su ratifikovali: Izrael, Južna Koreja i Južna Afrika.

Nakon pristupanja Bosne i Hercegovine navedenoj Konvenciji, započete su aktivnosti na donošenju Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, kojim su kroz poglavlje III i IV (članovi 32–60) preuzeta sva pravna rješenja iz Konvencije. Donošenjem navedenog Zakona, postupci ekstradicije u Bosni i Hercegovini su prvi put detaljno uređeni, posebno u vezi sa ekstradicijom iz Bosne i Hercegovine posebnim zakonom.

Kod primjene navedenog Zakona i na postupak ekstradicije, uvijek treba imati u vidu odredbu člana 1. stav 1. Zakona, koja glasi: „Ovim Zakonom uređuje se način i postupak pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno“, što podrazumjeva da će se u slučaju da postoji međunarodni ugovor kojim je regulisan postupak ekstradicije sa drugom ili drugim državama uvijek primjeniti međunarodni ugovor, a Zakon će se primijeniti samo na unutrašnji postupak u Bosni i Hercegovini, koji se inače ne uređuje ugovorom. Dakle, primarnu primjenu u pogledu uslova za izručenje uvijek ima međunarodni ugovor, dok se Zakon primijenjuje supsidijarno i dodatno u situacijama kad određena pitanja nisu riješena međunarodnim ugovorom.

Postupak izručenja iz Bosne i Hercegovine regulisan je domaćim zakonom, dok je postupak izručenja iz druge države regulisan propisima te države, a uslovi za izručenje u oba slučaja, uređeni su ugovorima između tih država, a u određenim slučajevima i na osnovu reciprociteta. Pošto je cilj ovoga referata da izdvoji i ukaže na najzastupljeniji međunarodni ugovor koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuje na ove postupke, značaj Evropske konvencije o ekstradicije (uključujući i protokole na Konvenciju) ogleda se u tome što se na osnovu ovoga pravnog instrumenta odvija više od polovine postupaka ekstradicije iz Bosne i Hercegovine ili u Bosnu i Hercegovinu.

3. OSNOVNE INFORMACIJE O POSTUPKU EKSTRADICIJE IZ BOSNE I HERCEGOVINE U DRUGU DRŽAVU

Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima preuzeta su rješenja iz Evropske konvencije o ekstradiciji (uključujući i protokole na Konvenciju kojim je pristupila Bosna i Hercegovina), koja se tiču uslova izručenja.⁵ Postupak ekstradicije u drugu

⁵ Dodatni Protokol (Prvi) na Evropsku konvenciju o ekstradiciji je usvojen 15. 10. 1975. godine, a stupio je na snagu 20. 08. 1979. godine. U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, stupio je na snagu 24. 07. 2005. godine. Članice Protokola na dan 25. 04. 2018. godine su: Albanija, Andora, Armenija, Azerbejdžan, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kipar, Češka, Danska, Estonija, Gruzija, Grčka*, Bugarska, Island, Latvija, Lihtenštajn, Litvanija, Luksemburg, Malta, Monako, Crna Gora, Holandija, Norveška, Poljska, Portugal, Moldova, Rumunija, Rusija, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švedska, Švicarska, Makedonija, Turska, Ukrajina. Od država koje nisu članice Savjeta Evrope, ovaj Protokol ratifikovale su: Južna Koreja i Južna Afrika.

državu je unutrašnja stvar jedne države i o tome ko će odlučivati u ovom postupku i na koji način, uređuje se unutrašnjim zakonodavstvom države. Nasuprot državama u okruženju i mnogim evropskim državama u kojim o uslovima izručenja odlučuju stvarno i mjesno nadležni sudovi, Bosna i Hercegovina je usvojila rješenje da o ispunjenosti uslova za izručenje odlučuje samo jedan sud i to Sud Bosne i Hercegovine. Ovo rješenje se kroz dosadašnju praksu pokazalo kao veoma racionalno i efikasno, jer jedan sud u kontinuiranom radu na ovim predmetima usvaja odgovarajuću praksu i jednoobrazno postupa u odnosu na sve predmete u državi.

Na postupak izručenja iz Bosne i Hercegovine, uvijek se primjenjuju odredbe domaćeg zakona, dok se u odnosu na uslove izručenja primjenjuje međunarodni ugovor, a o ispunjenosti uslova za izručenje iz Bosne i Hercegovine u drugu državu, uvijek odlučuje Sud Bosne i Hercegovine. Konačnu odluku o izručenju potraživanog lica određenoj državi donosi ministar pravde Bosne i Hercegovine. Kada više država podnese molbu za izručenje potraživanog lica iz Bosne i Hercegovine, tada Sud Bosne i Hercegovine odlučuje pojedinačno o svakoj molbi strane države i vezano za svaku molbu donosi rješenje o ispunjenosti ili neispunjenosti pretpostavki za izručenje određenoj državi. Sud Bosne i Hercegovine može utvrditi da su u odnosu na isto lice ispunjeni uslovi da se izruči u više država. Konačnu odluku o tome u koju državu će se izručiti potraživano lice, donosi ministar pravde Bosne i Hercegovine.

Postupak utvrđivanja ispunjenosti pretpostavki za izručenje potraživanog lica u cijelosti je uređen zakonom, dok za odluku ministra pravde Bosne i Hercegovine zakonom nije propisan nikakav poseban postupak, kao ni uslovi na osnovu kojih će donijeti konačnu odluku o izručenju ili neizručenju, posebno u situacijama kada je Sud utvrdio da su ispunjene pretpostavke da se potraživano lice može izručiti u više država.

Drugi dodatni protokol na Evropsku konvenciju o ekstradiciji usvojen je 17. 03. 1978. godine, a stupio je na snagu 05. 06. 1983. godine. U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, stupio je na snagu 24. 07. 2005. godine. Članice Protokola na dan 25. 04. 2018. godine su: Albanija, Armenija, Austrija, Azerbejđan, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Gruzija, Njemačka, Grčka*, Bugarska, Island, Italija, Latvija, Litvanija, Malta, Monako, Crna Gora, Holandija, Norveška, Poljska, Portugal, Moldova, Rumunija, Rusija, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švedska, Švicarska, Makedonija, Turska, Ukrajina, Velika Britanija. Od država koje nisu članice Savjeta Evrope, Protokol su ratifikovale: Južna Koreja i Južna Afrika.

Treći dodatni protokol na Evropsku konvenciju o ekstradiciji usvojen 10. 11. 2010. godine, a stupio je na snagu 01. 05. 2012. godine. U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, stupio je na snagu 01. 04. 2015. godine. Članice Protokola na dan 25. 04. 2018. godine su: Albanija, Austrija, Azerbejđan, Bosna i Hercegovina, Bugarska*, Hrvatska*, Kipar, Češka, Finska*, Gruzija*, Njemačka, Grčka*, Bugarska*, Italija*, Latvija, Litvanija, Luksemburg*, Holandija, Poljska*, Portugal*, Moldova, Rumunija, Srbija, Slovenija, Španija, Švedska*, Švicarska, Makedonija, Turska, Ukrajina*, Velika Britanija.

Odgovor i na ova pitanja može se potražiti kroz Evropsku konvenciju o ekstradiciji, koja je članom 17. regulisala da će se prilikom donošenja ovakve odluke „uzeti u obzir sve okolnosti, a prije svega relativna težina krivičnog djela, mjesto izvršenja, redosljed podnošenja zahtjeva, državljanstvo traženog lica i mogućnost daljeg izručenja u drugu državu“. Dakle, kod odlučivanja o više molbi ministar pravde je vezan kriterijima utvrđenim Evropskom konvencijom o ekstradiciji.

Prethodna rješenja iz Evropske konvencije o ekstradiciji daju kriterije o tome kako odlučuje ministar pravde u situacijama kada postoji više molbi, tačnije u koju državu će odobriti izručenje potraživanog lica u situacijama kada je podneseno više molbi od strane više država, ali nije nigdje ni u zakonu ni u međunarodnim ugovorima definisana situacija o tome da li ministar pravde BiH, nakon što Sud utvrdi ispunjenost uslova za izručenje, može i pod kojim uslovima da odbije molbu za izručenje potraživanog lica.

Kako je odluka o konačnom izručenju data u nadležnost ministru pravde BiH, što je uobičajna uporedna praksa u ovim postupcima, znači da je dozvoljeno da ministar donese odluku kojom se ne dozvoljava izručenje čak ni u situacijama kada Sud utvrdi da su ispunjene pretpostavke iz Zakona za izručenje u drugu državu.

Za postupke ekstradicije veoma je važno načelo „specijaliteta“ koje se u suštini sastoji u tome što zamoljena država odobrava izručenje samo pod uslovima da to lice ne može biti gonjeno, suđeno ili lišeno slobode radi izdržavanja kazne za bilo koje drugo djelo učinjeno prije izručenja, a koje nije predmet izručenja. Ovo načelo je definisano kroz član 14. Evropske konvencije o ekstradiciji, a istu konstrukciju slijedi i zakon. Načelo specijaliteta garantuje pravnu sigurnost u ovim postupcima i sprečava zloupotrebu na način što lice ne može biti traženo za jedno djelo i to za ono djelo za koje nije sporno njegovo izručenje, a zatim mu se nakon izručenja sudi za više djela, koja nisu bila obuhvaćena molbom za ekstradiciju. Ovo je istovremeno i garancija da će se određeno lice izručiti samo u slučaju kada postoji osnovana sumnja da je počinilo određeno krivično djelo, ili da se izručuje na osnovu pravosnažne presude zasnovane na zakonu.

Pojednostavljeno izručenje je takođe institut vezan za Evropsku konvenciju o ekstradiciji, tačnije za njen III dodatni protokol i njegova suština je da pojednostavi postupak izručenja, pod uslovom da se potraživano lice saglasi sa izručenjem po zahtjevu strane države. U slučaju pojednostavljenog izručenja potraživano lice može se odreći načela specijaliteta, što je i razumljivo, jer to lice svojom voljom pristaje da se bez ikakvih formalnih postupaka izruči državi koja ga potražuje, što podrazumijeva da ima povjerenje u njen pravosudni sistem.

4. OSNOVNI ZAHTJEVI U VEZI SA POSTUPKOM EKSTRADICIJE IZ DRUGE DRŽAVE U BIH

Pravni osnov za podnošenje molbe drugoj državi sadržan je prvenstveno u međunarodnim ugovorima koji regulišu ovu oblast, a Evropska konvencija o ekstradiciji, koja se ima najčešće primijeniti na ove postupke, ponovo je najzastupljeniji pravni osnov. U odnosu na države koje nisu članice ove konvencije, ima se postupiti u skladu sa ugovorom u odnosu na konkretnu državu (npr. Indija, Kina, Maroko i dr.), dok u slučajevima nepostojanja ugovora sa određenom državom u ovim postupcima ima se primijeniti Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima.

Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima nije precizno uredio unutrašnji postupak za podnošenje molbe drugoj državi, pa je i kroz unutrašnji postupak uvijek potrebno konsultovati međunarodni ugovor, ukoliko takav ugovor postoji u odnosu na državu od koje se traži izručenje.

Navedeni Zakon samo je kroz jedan član (čl. 57) definisao postupak po molbi organa Bosne i Hercegovine za izručenje iz druge države, dok je postupak izručenja iz Bosne i Hercegovine uredio kroz poglavlje III i IV Zakona (članovi 32–60). Prema zakonskoj definiciji postupak podnošenja molbe iz Bosne i Hercegovine, po svojoj suštini, veoma je jednostavan i sastoji se u tome što organ koji potražuje određeno lice treba da sačini obrazložen prijedlog za njegovo izručenje, da uz njega dostavi dokumentaciju propisanu međunarodnim ugovorom i da je prevde na jezik zamoljene države. Po prijemu takvog prijedloga i dokumentacije, ministar pravde Bosne i Hercegovine odmah podnosi molbu za izručenje drugoj državi, s tim što ta molba mora da bude dostavljena u predviđenom roku iz ugovora.

Ovaj postupak je, samo na prvi pogled i kroz čitanje zakonske norme, jednostavan. Iz navedene odredbe Zakona nisu vidljivi ni rokovi za podnošenje molbe. Rok za dostavu molbe za izručenje, prema odredbama Evropske konvencije o ekstradiciji jeste 18 dana, a može se produžiti do 40 dana i računa se od dana lišenja slobode potraživanog lica do dana prijema molbe u državi od koje se izručenje traži. Ovi rokovi su prekozini, te ukoliko zamoljena država ne zaprimi molbu u rokovima koje je odredila, a potraživano lice se nalazi u pritvoru, biće pušteno na slobodu odmah po protoku vremena za dostavu molbe. Iz ovog razloga je za postupak izručenja iz druge države u Bosnu i Hercegovinu prioritarno ukazati na rokove, što podrazumjeva hitnost u postupanju organa koji predlaže podnošenje molbe za izručenje i hitnost u samom podnošenju molbe, a često i hitnu dostavu (brza pošta).

Dalje je za organ koji inicira ekstradiciju iz druge države (sud i tužilaštvo) veoma važno da pribavi dokumentaciju propisanu međunarodnim ugovorom, da je prevede na jezik zamoljene države, u koliko je to potrebno, i da je što hitnije, a uvijek blagovremeno dostavi Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine, kako bi ministar pravde mogao da podnese molbu za ekstradiciju, koja bi u zamoljenoj državi bila zaprimljena u propisanom roku. Osnovanost molbe i ispunjenost uslova za izručenje u ovim slučajevima cijeni država molilja, odnosno nadležni organi te države.

Sve ove obaveze nisu precizno uređene zakonom, pa ovakva situacija dovodi do različitog postupanja određenih sudova i tužilaštava u istim pravnim stvarima. Tako pojedini organi osporavaju svoju obavezu za dostavljanje cjelokupne dokumentacije propisane međunarodnim ugovorom, dostavljanje prevoda na jezik zamoljene države ili na jezik koji je ugovorom određen kao jezik komuniciranja između dvije države i sl. Često određeni organi osporavaju prevođenja, pa tu obavezu prebacuju na Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine. Organ koji predlaže ekstradiciju dužan je da, uz obrazložen prijedlog, dostavi i svu dokumentaciju koja se traži međunarodnim ugovorom, te da istu, ukoliko je to obaveza iz ugovora, prevede na jezik zamoljene države ili jezik koji je određen međunarodnim ugovorom.

Navedene obaveze proizilaze iz ugovora, ali ih zakon ne definiše u pogledu preciznih obaveza za organe koji učestvuju u ovim postupcima. Nasuprot postupcima ekstradicije iz Bosne i Hercegovine u kojim odlučuje samo jedan sud, problem u obrnutim postupcima predstavlja činjenica što se pojedini nosioci pravosudnih funkcija kroz svoj predmet često i prvi put sreću sa postupkom ekstradicije, jer prijedlog za izručenje iz druge države može dati svaki organ pred kojim se vodi postupak.

Nije jasno zašto je zakonom svaka faza postupka ekstradicije iz Bosne i Hercegovine uređena veoma precizno, dok je postupak za upućivanje molbe u drugu državu uređen veoma paušalno i to samo kroz norme u jednom članu Zakona, pa bi se mogao izvući zaključak da se više brinemo o interesima drugih država nego o sopstvenim. Očito je da ovaj prvi postupak podliježe i kontroli država koje traže ekstradiciju i dvostepenosti u odlučivanju, dok u postupku podnošenja molbe od strane organa pred kojim se vodi postupak, ne postoji nikakva kontrolna funkcija, pa ni dvostepenost odlučivanja.

Iz naprijed izloženog, proizilazi da je neophodno pristupiti izradi Izmjena i dopuna Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, u dijelu koji se odnosi na postupak ekstradicije, po molbi iz Bosne i Hercegovine. U ovom postupku potrebno je precizno urediti obaveze svih organa koji u njemu učestvuju i uvesti dvostepenost odlučivanja

u situacijama kada organ koji predlaže ekstradiciju postupa suprotno međunarodnom ugovoru i izvjesno je da zamoljeni strani organ po takvoj molbi neće postupiti. U sadašnjoj situaciji po protestu strane države na dostavljenu dokumentaciju, uz molbu koja nije u skladu sa ugovorom, ponovo odlučuje isto lice koje je dalo prijedlog za podnošenje molbe.

4.1. Pravni osnovi za postupak transfera osuđenih sa posebnim osvrtom na Evropsku konvenciju o transferu osuđenih

Bosna i Hercegovina pristupila je Evropskoj konvenciji o transferu osuđenih lica tek 2005. godine, a prije toga je zaključila bilateralne ugovore samo sa državama sa prostora bivše SFRJ. Svi bilateralni ugovori koje je Bosna i Hercegovina zaključila sa drugim državama, odražavaju principe Evropske konvencije o transferu osuđenih lica i podrazumijevaju postupak koji se inicira po zhtjevu osuđenog, koji predstavlja izraz volje osuđenog lica da izrečenu kaznu u inostranstvu izdržava u državi svoga državljanstva.

Zakon preuzima principe iz Evropske konvencije o transferu osuđenih lica i kroz posebno poglavlje detaljno uređuje postupak priznanja i izvršenja stranih sudskih presuda (Poglavlje VII, članovi 62–78). Zakonom je utvrđeno da strana sudska presuda može biti izvršena u Bosni i Hercegovini samo pod uslovom da je to pitanje uređeno međunarodnim ugovorom i da stranu presudu u odgovarajućem sudskom postupku prizna nadležni sud u Bosni i Hercegovini.

Ako pažljivo analiziramo popis članica Evropske konvencije o transferu osuđenih, nije teško zaključiti da se ovaj institut počeo intenzivno ostvarivati u Bosni i Hercegovini tek od 2005. godine, nakon njenog pristupanja navedenoj Konvenciji.⁶ Ovo je i razumljivo, jer su članice Konvencije sve države Evropske unije, kao i države članice Savjeta Evrope i mnoge druge države koje ne pripadaju ovim globalnim organizacijama.

⁶ Ova Konvencija usvojena je 21. 03. 1983.godine, a stupila je na snagu 01. 07. 1985. godine. U odnosu na Bosnu i Hercegovinu primjenjuje se od 01. 08. 2005.godine. Konvencija objavljena u *Službenom glasniku BiH* – dodatak, međunarodni ugovori, broj 3/2005. Članice Konvencije su: Albanija, Andora, Austrija, Azerbejdžan, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Gruzija, Holandija, Hrvatska, Island, Italija, Irska, Jermenija, Kipar, Letonija, Litvanija, Lihtenštajn, Luksemburg, Mađarska, Makedonija, Malta, Moldavija, Njemačka, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunija, Rusija, Slovačka, Slovenija, Srbija i Crna Gora, Španija, Švajcarska, Švedska, Turska, Ukrajina i Velika Britanija. Od država koje nisu članice Savjeta Evrope ovu konvenciju su ratifikovali Izrael, Australija, Bahami, Bolivija, Čile, Ekvador, Izrael, Japan, Kanada, Koreja, Kostarika, Maauricijus, Panama, Sjedinjene Američke Države, Trinidad i Tobago, Tonga i Venecuela.

Kovencijom nisu riješene pravne situacije u kojima lice osuđeno u inostranstvu prebjegne u državu svoga državljanstva, koja ga zbog njegovog državljanstva ne može izručiti državi izricanja kazni, niti može priznati stranu sudsku presudu bez njegove saglasnosti.

Ovaj problem je riješen kroz Dodatni protokol uz ovu Konvenciju, čije odredbe kao uslov za transfer osuđenog lica ne predviđa saglasnost osuđenog, ali Bosna i Hercegovina još nije pristupila ovom Protokolu. Prema podacima o osuđenim državljanima Bosne i Hercegovine, koji se dostavljaju u Ministarstvo pravde BiH, utvrđeno je da veliki broj njenih državljana izdržava zatvorske kazne u mnogim državama članicama Konvencije i Protokola, pa bi pristupanjem ovom Protokolu ta lica bila transferisana u Bosnu i Hercegovinu, čime bi mogao da bude blokiran zatvorski sistem, zbog nemogućnosti prihvata svih lica u zatvorske ustanove.

Kod navedenih rješenja iz Konvencije, koja su preuzeta i u bilateralne ugovore koji su obavezivali Bosnu i Hercegovinu u vezi sa ovim oblikom pravne pomoći, pojavljivao se veoma čest problem vezan za prebjeg osuđenih lica, posebno iz Republike Srbije i Republike Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu, kao državu svog državljanstva i obrnuto. U nemogućnosti izručenja tih lica državi izricanja kazne zbog državljanstva, kao i zbog nemogućnosti izvršenja kazne u Bosni i Hercegovini radi nedostatka saglasnosti osuđenog za takvu radnju u Bosni i Hercegovini, nalazio se veći broj osuđenih u odnosu na koje se nije mogla izvršiti kazna.

Ovaj problem riješen je kroz izmjene i dopune bilateralnih ugovora između navedenih država, koji regulišu oblast priznanja i izvršenja stranih sudskih presuda u krivičnim stvarima, na način što se od osuđenog lica ne traži saglasnost za izdržavanje kazne u državi svog državljanstva, ako se tamo zatekne. Rješenje navedenog problema u odnosu na lica osuđena u Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj, za Bosnu i Hercegovinu od izuzetnog značaja je iz razloga što sa tim državama postoje ugovori o dvojnem državljanstvu. Ovakvo izvršenje strane sudske presude po molbi države izricanja, bez saglasnosti osuđenog, u Bosni i Hercegovini nije trenutno moguće samo u odnosu na Republiku Srbiju, Republiku Hrvatsku, Crnu Goru i Republiku Makedoniju, jer je ovo pitanje na takav način uređeno ugovorima samo sa tim državama.

Navedeni bilateralni ugovori odražavaju rješenja iz Dodatnog protokola uz Evropsku konvenciju o transferu osuđenih lica i primijenjuju se samo između naznačenih država potpisnica i to samo na situacije u kojima se osuđeni nalazi u državi svoga državljanstva. U svim drugim situacijama, tj. u situacijama kada optuženi izrazi volju da kaznu ili nastavak kazne izdržava u državi svoga državljanstva, imaju se primijeniti odredbe Konvencije.

Konvencija poseban naglasak stavlja na socijalnu rehabilitaciju počinitelja, pa je od suštinskog značaja da se kazna koja je izrečena počiniocu u stranoj državi izvrši u njegovoj matičnoj državi, posebno imajući u vidu izazove sa kojima se osuđeni suočava tokom izdržavanja kazne u stranoj državi, a to su: teškoće u komunikaciji zbog neznanja jezika, otuđenost od lokalne kulture i običaja, te odsustvo kontakata sa rodbinom.

Uslovi koji treba da budu ispunjeni da bi došlo do transfera osuđenog lica su: lice koje treba da bude transferisano mora biti državljanin države izdržavanja kazne, presuda mora biti pravnosnažna, kazna ili preostali dio kazne koju osuđeno lice treba da izdrži mora biti u trajanju od najmanje 6 (šest) mjeseci, osuđeno lice mora dati svoj pristanak na transfer, djelo povodom koga je izrečena presuda mora biti kažnjivo i u državi izdržavanja kazne.

Ako Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima propisuje da se ova vrsta pravne pomoći može pružiti isključivo na osnovu međunarodnog ugovora koji reguliše ovu oblast, to se na osnovu članstva u Evropskoj konvenciji o transferu osuđenih može zaključiti da se transfer osuđenih iz Bosne i Hercegovine i u Bosnu i Hercegovinu vrši u najvećem obimu po osnovu navedene Konvencije, pa se tom činjenicom želi ukazati i na njen značaj za Bosnu i Hercegovinu.

ZAKLJUČAK

Vjerovatno nije slučajna, već je ciljana preporuka Evropske komisije da organima Bosne i Hercegovine sugeriše provođenje edukacija za nosioce pravosudnih funkcija iz oblasti međunarodne pravne pomoći i saradnje u krivičnim stvarima sa posebnim osvrtom na konvencije Savjeta Evrope koje regulišu ove postupke, a čija je članica Bosna i Hercegovina. Ove konvencije predstavljaju najnapredniji način uređenja postupaka pružanja međunarodne pravne pomoći, pa su i svi bilateralni ugovori koje je Bosna i Hercegovina zaključila sa drugim državama, koje nisu članice ovih konvencija, preuzeli rješenja iz ovih konvencija.

Ako se prednjem doda i činjenica da i bilateralni ugovori između Bosne i Hercegovine i država članica konvencija Savjeta Evrope koji uređuju ovu oblast (ugovori između država regiona), odražavaju načela ovih konvencija i da su zaključeni samo radi lakšeg provođenja načela tih konvencija, nije teško zaključiti da su ove konvencije pretežni i najzastupljeniji pravni osnov za pružanje međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima.

Kako se postupci pružanja međunarodne pravne pomoći veoma malo vrednuju u sistemu sudijske i tužilačke norme, te se ovim postupcima pridaje veoma mali značaj iako se mnogi domaći postupci ne bi mogli riješiti bez ove pomoći. Vrednovanje ove pravne pomoći

vjerovatano je i razlog da joj se često ne posvećuje dovoljno pažnje, pa se najčešće ne utvrđuje ni hijerarhija propisa, nego se po inerciji za određenu državu traži postojanje bilateralnih ugovora na osnovu kojih bi se ostvarila potrebna pravna pomoć iako ti ugovori odražavaju principe konvencija, a istovremeno konvencije imaju primat u odnosu na iste.

Osnovna poruka (ili kako se to danas moderno kaže „osnovni izazov“) ovog referata jeste da se ukaže na nedovoljnu informisanost određenog dijela nosioca pravosudnih funkcija o ključnim osnovama za međunarodnu pravnu pomoć u krivičnim stvarima, koje su sadržane u konvencijama Savjeta Evrope. Iz navedenog razloga, referat je sračunat prvenstveno da ukaže na značaj ovih konvencija i njihovu vezu sa bilateralnim ugovorima i domaćim zakonima, te da uputi na tekstove tih konvencija i članstvo država u konvencijama.

Ocjena je da će poruka referata biti veoma jasna, posebno za one nosioce pravosudnih funkcija koji naređuju drugoj državi da izvrši presudu Suda Bosne i Hercegovine, a da pri tome nisu upoznati da tu državu i Bosnu i Hercegovinu obavezuje i Evropska konvencija i bilateralni ugovor koji uređuju pitanja priznanja i izvršenja stranih sudskih presuda u odnosu na državu kojoj se to naređuje. Ovo pitanje je riješeno i Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, pa je nejasno da se nijedan pravni osnov ne konsultuje prilikom izdavanja naredbe drugoj državi za izvršenje presude Suda Bosne i Hercegovine.

LITERATURA

- Čavoški, A. i Reljanović, M. (2009). *Pravosuđe i unutrašnji poslovi u Evropskoj uniji*. Beograd: Pravni fakultet Univerzitet Union, Službeni glasnik.
- Čavoški, A. i Reljanović, M. (2011). *Ideja o stvaranju krivičnog prava EU*. Beograd: Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije.
- Đorđević, S. (2010). „Šengensko područje – Evropa bez granica za 400 miliona građana“. U: Onlajn kurs: *Uvod u bezbednosne politike EU*. Beograd: Centar za civilno-vojne odnose. Dostupno: <http://ccmr-bg.org/eubezbednost/>.
- Apap, J. (ed.) (2004). *Justice and home affairs in the EU: liberty and security issues after enlargement*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.Carrera.
- S. and Geyer, F. (2007). „The Reform Treaty & Justice and Home Affairs Implications for the common Area of Freedom, Security & Justice“. In: CEPS Policy Brief, No. 141. Dostupno: <http://www.ceps.eu/book/reform-treaty-justice-and-home-affairs-implications-common-area-freedom-security-and-justice>.
- Fletcher, M. (2009). „Schengen, the European Court of Justice and Flexibility under the Lisbon Treaty: Balancing the United Kingdom’s ‘Ins’ and ‘Outs’“. *European Constitutional Law Review*, 5, str. 71–98.
- Fratte, del A. i dr. (1993). *Understanding Crime: Experiences of Crime and Crime Control*. Torino: UNICRI.
- Handerson, K. (2005). *The Area of Freedom, Security and Justice in the Enlarged Europe*. Houndmills and New York: Palgrave MacMillian.
- Hix, S. (2005). *The Political System of the European Union*. New York: Palgrave Macmillan.

- Hoffmann, S. (1966). 'Obstinate or Obsolete? The Fate of the Nation State and the Case of Western Europe'. *Daedalus*. No. 95, pp. 892–908. Lahav.
- G. (2004). *Immigration and Politics in the New Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Loader, I. (2002). 'Policing, Securitization and Democratization in Europe'. *Criminal Justice*, 2 (2), pp. 125–153.
- Peers, S. (2000). *EU Justice and Home Affairs Law*, (1st edition). London: Longman.

Nikola Sladoje
Dejan Đorđević. M.Sc.

**THE CONVENTION OF THE COUNCIL OF EUROPE AS A MOST APPLICABLE LEGAL
ENTERPRISE BASIS FOR INTERNATIONAL CRIMINAL AND LEGAL AID BETWEEN BIH AND
OTHER COUNTRIES**

Summary

Title of the topic and content of the paper derive from the recommendations of the European Commission from the Subcommittee meeting on Justice, Freedom and Security, held in Brussels, in the period from 30 November to 1 December 2017. At the meeting, related to the fulfilment of the conditions by Bosnia and Herzegovina for concluding the Agreement between the European Union and Bosnia and Herzegovina on Stabilization and Association, the written recommendations were given regarding judicial cooperation in criminal matters, and one of the four recommendations reads as follows: "BiH authorities are invited to ensure that judges and prosecutors are trained on Council of Europe instruments in the field of judicial cooperation, particularly on the Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters and its Protocols, the Extradition Convention and its Protocols, the Convention and the Transfer of Sentenced Persons".

During the work on this paper, the cases of international legal assistance in criminal matters, processed in 2017, were analysed through legal bases for action, after which it was assessed that the mentioned Council of Europe instruments are not used in the full capacity which enables efficient international legal assistance. The acting bodies (courts and prosecutors' offices) in these cases very often seek and state the legal basis for acting in bilateral agreements, although, in most cases, the provisions of the conventions prevail over provisions of those agreements. If we take into consideration the fact that the state parties of the mentioned conventions are all member states of the European Union and the Council of Europe, and that they were also acceded by certain non-European states, and the assessment (with certain exceptions) that the provisions of these conventions prevail over bilateral agreements, we come to the conclusion that the application of these conventions can enable implementation of the largest part of the international legal assistance related to Bosnia and Herzegovina and other states with which this assistance is provided. These conventions cover all forms of the legal assistance, starting from general forms, extradition of suspected, accused and convicted persons, transfer (referral and taking over) of criminal proceedings and finally transfer of sentenced persons. Due to the mentioned reasons, the paper primarily highlights the significance and obligation of the application of these conventions, the relation between these conventions and bilateral agreements, and it also provides an updated overview of the countries with which mutual legal assistance is provided on those grounds.

Key words: Council of Europe, request (letter-rogatory), international legal assistance, extradition, transfer of sentenced persons, transfer of criminal proceedings.